

Genç yetişkin bireylerin yaşlılığa yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi

Şeymanur Payat^{1*}, Hatice Kumcağız²

¹ Uzman Psikolojik Danışman | Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun - Türkiye

² Prof. Dr. | Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Samsun - Türkiye

* Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Şeymanur Payat

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Kurupelit Kampüsü

55200 Atakum, Samsun/Türkiye

E-posta/E-mail: 21280998@stu.omu.edu.tr

Alındı/Received: 18 Temmuz / July 2022

Düzeltildi/Revised: 13 Kasım / November 2022

Kabul/Accepted: 2 Aralık / December 2022

Yayımlandı/Published: 31 Aralık / December 2022

Öz

Yaşlılık dönemi, hayatın doğal akışında olan ve biyolojik, psikolojik, ekonomik veya sosyal açılardan yaşanabilen, hem bireyi hem de toplumu etkileyen bir değişim sürecidir. Tutum kavramı bireylerin nesnelere, fikirlere, olaylara ve diğer insanlara ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarına etki eden bir durumdur. Tutumlar yaşamın ilk 25 yılında şekillenir ve bireylerin yaşlılara yönelik davranışlarının olumlu olmasını sağlayan en önemli etken de duygu ve tutumlardır. Buradan hareketle bu çalışmada genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin yaşlılığa yönelik tutumlarının cinsiyet, ekonomik düzey, aile yapısı, daha önce yakınlık kurulan bir yaşlı olup olmaması, yaşlıların bıraktığı hatıralar, ebeveynlerin yaşlılara yaklaşımı ve daha önce bir yaşlıya bakım verilip verilmemesi değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini rastgele seçilmiş 18-35 yaş arası 200 genç birey oluşturmaktadır. Verilerin toplanması için “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemleri, bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analizler sonucunda genç yetişkinlerin yaşlılara yönelik tutumu, cinsiyet, ekonomik düzey, aile yapısı, daha önce bir yaşlıyla kurulan yakınlık ve bakım verilen yaşlı olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık göstermezken; yakınlık kurulan yaşlılarla hatıra ve ebeveynlerin yaşlılara yaklaşımı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yaşlılık, yaş, tutum

Giriş

Yaş kavramı, insanların zaman ile ilişkilendirdikleri bir sözcüktür. Türk Dil Kurumu, “yaş” kelimesini, “doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, t. y.).

İnsan hayatı kronolojik ve biyolojik yaş olmak üzere iki açıdan ele alınır. Kronolojik yaş, doğum anından itibaren içinde bulunulan ana kadar olan dönemleri kapsarken biyolojik yaş ise içinde bulunulan yaş basamağının zaman birimidir. Yaş kavramının bu iki

Examination of the attitudes of young adults towards old age in terms of various variables

Abstract

The old age period is a process of change that affects both the individual and society, which is in the natural flow of life and can be experienced from a biological, psychological, economic or social point of view. The concept of attitude is a state that affects the thoughts, feelings and behavior of individuals in relation to objects, ideas, events and other people. Attitudes are shaped in the first 25 years of life, and the most important factors that ensure positive behavior of individuals towards the elderly are emotions and attitudes. From this point of view, in this study, it is aimed to examine the attitudes of young adult individuals towards old age according to the variables of gender, economic level, family structure, whether there is an elderly person with whom a close relationship has been established, the memories left by the elderly, the parents' approach to the elderly, and whether or not they have given care to an elderly person before. The sample of the study consists of 200 randomly selected young individuals. 'Personal Information Form' and 'Attitude Scale for the Elderly' were used to collect the data. The research is a descriptive study based on relational screening model. In the analysis of the data, descriptive statistical methods, independent groups t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used. As a result of the analysis, while the attitudes of young adults towards the elderly do not show a significant difference according to gender, economic level, family structure, closeness with an elderly person, and whether there is an elderly person who is cared for; It was concluded that there was a significant difference with the elderly with whom closeness was established according to the variables of memory and parents' approach to the elderly.

Key Words: Older adults, age, attitude

sınıflandırmasına sosyal ve psikolojik yaş da eklenebilir (Göktaş, 2019).

Yaşlılığın çok çeşitli tanımları yapılmış olsa da Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlılığı, kişinin çevresel faktörlere uyum yeteneğinin azalması olarak tanımlanmaktadır. DSÖ yaşlılığı şu şekilde üçe ayırmıştır: Orta yaş (45-59), yaşlılık (60-74), ileri yaşlılık (75-89) ve ihtiyarlık (90 ve üstü).

Biyolojik yaşlanmaya göre bu gelişim dönemleri zorunlu olmakla birlikte bu değerlendirme kesin ve

Atıf için / Cite as:

Payat, Ş., ve Kumcağız, H. (2022). Genç yetişkin bireylerin yaşlılığa yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Antropoloji*, (44), 26-31. <https://doi.org/10.33613/antropolojidergisi.1144778>

değişmez değildir (Bilir ve Paksoy Erbaydar, 2015). Yaşlılık dönemi deneyim ve bilgi açısından zirveyi taşısa da yaşlılıkla ilgili düşünce ve algılar zamana ve döneme göre olumlu ya da olumsuz olabilmektedir (Baykal, 2021). İnsanların yaşlanma süreci, çoğunlukla yaşadıkları gün sayısını toplayarak elde ettikleri kronolojik yaş şeklinde belirtilir. Yaş alma süreci gelişme, büyüme, duraklama ve gerileme olmak üzere dört evreden oluşmaktadır (Diren, 2018).

Yaşlılık ile yaşlanma her ne kadar aynı anlama geliyor gibi görünse de aralarındaki en belirgin fark şudur: yaşlılık belirli bir dönemi kapsıyorken, yaşlanma daha genel bir süreci kapsamaktadır. Yaşlılık “bir kimse kendini kaç yaşında hissediyorsa o yaştadır” şeklinde de tanımlanmaktadır (Arpacı, 2005).

Yaşlılık dönemi, hayatın doğal akışında olan ve biyolojik, psikolojik, ekonomik veya sosyal açılardan yaşanabilen, hem bireyi hem de toplumu etkileyen bir değişim sürecidir. Doğumla başlayıp bebeklik, çocukluk, ergenlik ve gençlik dönemleri ile devam eden gelişim sürecinin son basamağıdır (Bölüktaş, 2019).

Sosyokültürel alandaki önemli değişimler sonucu yaşlılık kavramı toplumsal boyutta önemli bir yer kaplar hale gelmiştir. Bu önemli değişimler sonucu yaşlılar toplumdaki statüleri bakımından da değişime uğramış, algılanış şekilleri ve aile içindeki konumları da hızla değişmiştir.

İnsanlar yaşadıkları yere ve zamana göre farklı yaşam tarzlarına, gelenek-göreneklere sahip olmuştur. Bu farklılıklar kişilerarası iletişimin yanı sıra yaşlı bireylere davranış şeklini de oldukça etkilemektedir. Bu doğrultuda yaşanan zaman ve ortamın düşünce yapısı ve tutumları etkilediğini söylemek mümkündür. İnsanların yaşlılara yönelik tutumları da aynı şekilde yaşadıkları ortam ve zamandan bağımsız değildir (Akın, 2003). Yaşam tarzı, gelenek-görenek, fikir yapısı, zaman, mekân gibi farklılıklardan dolayı yaşlı insanların toplumda konumlandırıldığı yer geçmişten bu yana ve topluma göre farklılık göstermektedir. Bazı toplumlar yaşlılarına iyi davranmayı, onları el üstünde tutmayı kısacası iyi bir konuma yerleştirmeyi tercih ederken; bazıları ihmal ve istismar etmeyi, hor görmeyi, kötü davranmayı, kısaca kötü bir konuma yerleştirmeyi tercih etmiştir. Hatta tarihte örneklerine rastlaması mümkün olan bazı toplulukların yaşlıları törenle öldürdüğü bilinmektedir (Canatan, 2008).

Meselâ Bantular Güney Afrika’da yaşayan bir toplumdur ve yaşlıları kötü konumlandırmıştır. Aynı şekilde California’da yaşayan kavimlerden biri olarak bilinen Calinomerolar ve yine eski topluluklardan biri olan Vaterler yaşlıları zayıf, yardıma muhtaç canlılar olarak kendilerine yük gibi görmüşlerdir. Bu yaşam alanlarında yaşlı insanları ya öldürüyorlar ya da kendileri ölmeleri için doğaya terk ediyorlardır (Akın, 2006).

Eskimolar yaşam şartları en zor topluluklardan biridir. Yaşam şartları zorlandıkça besin bulmak gibi temel ihtiyaçlar değere bindiğinden dolayı ve gruptaki yaşlı bireyler de güçsüz olduğu ve gençler kadar enerjik olmadığı için bu toplumda yaşlı bireylere tüketici muamelesi yapılmaktadır. Tüketici olarak gördükleri yaşlıları kendilerine yük oldukları için bir balık avı sırasında yaşlılarını buz parçasının üstünde bırakmışlardır ve ölüme terk etmişlerdir (Akın, 2003).

Yaşlılarına karşı kötü davranan toplumlar olduğu kadar iyi davranan toplumlar da vardır elbette. Meselâ Güney Amerika Kıtası’nın uç kısmında yer alan, günümüzde Şili ile Arjantin arasındaki Macellan Boğazı’ndaki takımadalarda yaşayan ve tarihteki en eski topluluklardan birine örnek verebileceğimiz Yaghanlar, yaşlılarına değer veren toplumlardan biridir. Bu topluluğun göçebe ve sade bir yaşam tarzı vardır. Geçimlerini balık tutarak sağlamaktadır. Yaşlılara yaklaşımlarına gelecek olursak yaşlılara karşı tutumlarının oldukça olumlu olduğunu söyleyebiliriz hatta çocuk sever gibi sevdiklerini ve saygı duyduklarını da (de Beauvoir 1970’ten akt. Kalınkara, 2016).

Avustralya yerlileri de bir başka göçebe yaşam tarzına sahip olan, avcılık ve toplayıcılık yapan bir toplumdur. Bu toplum, gruplar halinde yaşayan ve grupları çoğunlukla grubun yaşlı erkeklerinin yönettiği bir toplumdur. Yönetimi en yaşlı erkeğe vermeleri yaşlılara saygı duyduklarını, onları önemsediklerini ve olumlu bir tavır sergilediklerini gösterir (Akın, 2003). Asya’da yaşamış olan Aleutlar da yiyeceklerini zor şartlarda bulan fakat zor bulmalarından ötürü bunu bencillığe çevirmeyen paylaşımcı bir toplumdur. Maddi durumları pek iyi olmasa da yaşlılarını bir yük olarak görmeyip onlara bakan ve inançları gereği de bunun mükâfatını alacağına inanan bir toplumdur. Bu yaşam tarzlarından yola çıkarak yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olduğunu ve onlara iyi davranıp saygı gösterdikleri söylenebilir (Kalınkara, 2016).

Yaşlılık dönemine dair bazı olumsuz düşünceler oluşabilmektedir ve bu olumsuz düşünceler bu dönemin sorun olarak algılanmasına neden olabilmektedir. Sorun olarak algılanmasının yanlış bir inanış olduğunu en gelişmiş ülkelerin en yaşlı nüfusa sahip ülkeler olduğu bilgisiyle ispatlayabiliriz. Bu açıdan bakıldığında yaşlanma aslında bir sorun değildir. Ancak yaşlılık sorun olarak görülmeye devam ettikçe yaşlıların ayrımcılığa uğraması kaçınılmazdır.

Tutum kavramı bireylerin nesnelere, fikirlere, olaylara ve diğer insanlara ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarına etki eden bir durumdur. Tutumlar kişiye özgü olup davranışlara yansımaktadır. Tutumlar yaşamın ilk 25 yılında şekillenir ve bireylerin yaşlılara yönelik davranışlarının olumlu olmasını sağlayan en önemli etken de duygu ve tutumlardır (Şahin ve Erdem, 2017). Buradan

hareketle bu çalışmada genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin yaşlılığa yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda genç yetişkinlik çağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumunun (1) cinsiyete, (2) algılanan ekonomik düzeye, (3) aile yapısına, (4) bireyin daha önce yakınlık kurduğu bir yaşlı olup olmamasına, (5) yaşlıların bıraktığı hatıralara, (6), bireyin ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımına ve (7) bireyin daha önce bir yaşlıya bakım verip vermemesine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu çalışma, ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2009).

Çalışma grubu

Çalışmanın örneklemini yaşları 18-35 yaş arasında değişen rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş 200 birey oluşturmaktadır. Katılımcıların 131'i kadın (%65,5), 69'u erkektir (%34,5). Veriler Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerinden 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Google Formlar üzerinden çevrimiçi şekilde toplanmıştır.

Veri toplama araçları

Kişisel bilgi formu. Araştırmacılar tarafından katılımcıların cinsiyet, algılanan ekonomik düzey, büyüdükleri aile yapısı, yakınlık kurdukları yaşlı olup olmadığı, yaşlıların nasıl hatıralar bıraktığı, ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımı ve daha önce bir yaşlıya bakım verip vermedikleri gibi bilgilerine ulaşmak amacıyla oluşturulmuştur.

Yaşlılara yönelik tutum ölçeği. Kogan (1961) tarafından geliştirilmiş, Duyan ve Gelbal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçekte 17 olumsuz ve 17 olumlu olmak üzere 34 madde vardır ve bu ölçme aracı kendi kendini bildirim tarzında bir değerlendirme aracıdır. Ölçek olumlu ve olumsuz tutumları yansıtan iki boyutlu bir ölçme aracıdır. İlk 17 madde olumsuz tutum, ikinci 17 madde ise olumlu tutum alt boyutuna aittir. Olumlu tutumlar alt boyutundan alınan yüksek ve olumsuz tutumlar alt boyutundan alınan düşük puanlar yaşlılara yönelik olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek "Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, biraz katılmıyorum, biraz katılıyorum, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum" şeklinde 6'lı Likert tipindedir. Olumsuz tutumları gösteren ifadelerin

puanlaması tersten hesaplanmaktadır. Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeğinden alınan puanlar 34-238 arasında değişmektedir. Cronbach Alfa güvenirlik değeri olumlu tutum alt boyutu için 0,789, olumsuz tutum alt boyutu için 0,794 ve ölçeğin tamamı için 0,840 olarak belirlenmiştir. Bu çalışma için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı ise 0,747 olarak bulunmuştur.

Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Version 26) yazılımı kullanılarak analiz edilmiş ve bulgular değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemleri, bağımsız gruplar *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada toplanan verilerin analizi ve yorumlanmasına bu bölümde yer verilmiştir. Öncelikle verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığına bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri -2/+2 arasında olduğu için verilerin normallik varsayımını sağladığına karar verilmiştir (George ve Mallery, 2010).

Ardından gençlerin yaşlılara yönelik tutumunun bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizlere dair istatistiksel bulgulara tablolarda sunulmuştur.

Gençlerin yaşlılara yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(197)=-0,444; p>0,05$] (Tablo 1).

Gençlerin yaşlılara yönelik tutumları algılanan ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F(2)=0,708; p>0,05$] (Tablo 2).

Gençlerin yaşlılara yönelik tutumları aile yapılarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(197)=-1,079; p>0,05$] (Tablo 1).

Gençlerin yaşlılara yönelik tutumları daha önce yakınlık kurulan bir yaşlı olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(197)=0,740; p>0,05$] (Tablo 1).

Öte yandan gençlerin yaşlılara yönelik tutumları yakınlık kurulan yaşlıların bıraktığı hatıralara göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(197)=2,735; p<0,01$] (Tablo 1). İyi hatıralar bırakılan gençlerin yaşlılara yönelik tutumu, kötü hatıralar bırakılan gençlerin yaşlılara yönelik tutumuna göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gençlerin yaşlılara yönelik tutumları da ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(197)=2,372; p<0,05$] (Tablo 1). Ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımı iyi olan gençlerin yaşlılara yönelik tutumu; ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımı kötü olan gençlerin tutumuna göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak gençlerin yaşlılara yönelik tutumlarının

Tablo 1. Gençlerin yaşlılara yönelik tutumlarının cinsiyet, aile yapısı, daha önce yakınlık kurulan bir yaşlı olup olmaması, yakınlık kurulan yaşlıların bıraktığı hatıralar, ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımı ve daha önce bakım verilen bir yaşlı olup olmaması değişkenlerine göre incelenmesi için yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları

Değişken	Değişken grubu	N	Ort.	SS	t	SD	p
Cinsiyet	Kadın	130	106,9	15,8	-0,444	197	0,658
	Erkek	69	107,9	14,2			
Aile yapısı	Çekirdek aile	145	106,5	16	-1,079	197	0,282
	Geniş aile	54	109,1	13			
Yaşlıya yakınlık	Var	175	107,5	14,9	0,740	197	0,460
	Yok	24	105	18			
Yaşlıya hatıra	İyi	172	108,4	15	2,735	197	0,007**
	Kötü	27	99,8	14,5			
Ebeveynlerin yaşlıya yaklaşımı	İyi	189	107,8	14,9	2,372	197	0,019*
	Kötü	10	96,2	19			
Önceden bakım verilen yaşlı	Evet	135	107	16	-0,336	197	0,737
	Hayır	64	107,7	13			

Not: * $p < 0,05$ seviyesinde anlamlıdır. ** $p < 0,01$ seviyesinde anlamlıdır. Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, SD: Serbestlik derecesi

Tablo 2. Gençlerin yaşlılara yönelik tutumlarının algılanan ekonomik düzey değişkenine göre incelenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Değişken	Değişken grubu	N	Ort.	SS	F	SD	p
Ekonomik Düzey	Düşük	32	107,3	13,4	0,708	2	0,494
	Orta	154	106,8	16			
	Yüksek	13	112	9,6			

Not: * $p < 0,05$ seviyesinde anlamlıdır. Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, SD: Serbestlik derecesi

daha önce bir yaşlıya bakım verip vermemeye göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür [$t(197) = -0,336; p > 0,05$] (Tablo 1).

Tartışma ve Sonuç

Yaşlılara yönelik atıfların dönüşümüne bakıldığında tarihsel süreçte toplumun dönüşümü ile paralel olduğu söylenebilmektedir. Dönemlere göre yaşlılara yönelik atıfların olumlu ya da olumsuz olarak çerçevelendiği görülmektedir. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında ise Türkiye’de yaşlılara yönelik genelde olumsuz atıflarda bulunduğu ve olumsuz bir tutum sergilendiğini görebilmekteyiz. Bunun nedeninin yaşlılık döneminin sağlık sorunları, yalnızlık, öz bakımını gerçekleştirilememesi, güçten düşme gibi olumsuz yönleri ile alakalı olduğu görülmüştür (Dönümcü, 2007; Özmen, 2013). Bu çalışmanın temelinde ise genç yetişkinlik çağındaki bireylerin yaşlılık dönemine yönelik tutumlarının incelenmesi yer almaktadır.

Bu çalışmada genç yetişkinlik çağındaki bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarının; cinsiyet, ekonomik düzey, aile yapısı, daha önce bir yaşlıya yakınlık, yakınlık kurulan

yaşlıya hatıra, ebeveynlerin yaşlılara yaklaşımı, daha önce bakım verilen yaşlı olup olmaması değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Yaşlılara yönelik tutumun cinsiyete göre farklılaşarak farklılaşmadığına bakmak için t-testi yapılmıştır ve anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır (Kalınkara, 2019). Ekşioğlu Ahad (2016), yaptığı çalışmada yaşam kalitesi, yaşlılık algısı ve depresyonun yaş ve cinsiyete göre incelemiştir. Çalışma bulgularına göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlılık algısının cinsiyete göre farklılaşmaması çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Yapılan araştırmalarda yaş ve cinsiyete göre; çıkan sonuçlar farklılık göstermektedir. Bazı çalışmalarda yaşam kalitesi seviyesi kadınlarda daha fazlayken (örn. Netuveli ve Blane, 2008), bazı çalışmalarda ise kadın-erkek arasında farklılık bulunmamıştır (örn. Wiggins vd., 2004). Çelik’in (2019) çalışması cinsiyet değişkeni açısından ele alındığında, kadınların erkeklere kıyasla yaşlılığa yönelik daha olumlu tutum sergilediği görülmüştür.

Yaşlılara yönelik tutumun ekonomik düzeye göre

farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için ANOVA testi yapılmıştır ve anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Baykal'ın (2021) çalışmasına göre gelir düzeyi değişkeni ile yaşlılara yönelik tutum arasındaki ilişki incelenmiş olup aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ve bu sonuçlar çalışmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Yaşlılara yönelik tutumun aile yapısına (çekirdek-geniş) göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için *t*-testi yapılmıştır ve anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Özgöl'ün (2019) çalışmasında aile türü ile en uzun süre zaman geçirilen coğrafi bölgenin yaşlılara yönelik tutumu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu etki hem birbirinden bağımsız hem de bir arada incelenmiş olup değişkenler etkileşimli olduğunda tutumların anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, bağımsız olarak tek değişken şeklinde dikkate alındığında ise farklılık göstermediği bulunmuştur. Çalışmanın bulgularına göre Akdeniz bölgesinde yaşayan ve geniş aile yapısına sahip katılımcıların tutumları yaşanan süreye göre karşılaştırıldığında aynı bölgedeki çekirdek aile yapısına sahip katılımcılardan daha olumludur. Çalışmada yaşanan süre hesaba katılmaksızın aile yapısına göre tutumun farklılaşmaması da çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir ancak en uzun süre yaşanan coğrafyaya birlikte bakıldığında farklılaşması bulgularımızı desteklememektedir.

Gökdal (2019) katılımcıların aile tipine göre yaşlılara karşı tutumlarını incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre geniş aileye sahip olan insanların çekirdek aileye sahip olanlara göre yaşlılara karşı daha olumlu bir tutum sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında gruplar arasında anlamlı bir fark görememiştir. Bu sonuçlar aile tipine göre yaşlılara yönelik tutumun benzer olduğunu göstermiştir ve çalışmamızın bulgularıyla paraleldir.

Yaşlılara yönelik tutumun daha önce bir yaşlıyla yakınlık kurulup kurulmadığına göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için *t*-testi yapılmıştır ve anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Gökdal'ın (2019) çalışmasında katılımcılardan daha önce 65 yaş ve üzeri yaşlılarla hiç yaşamayanların yaşlılara karşı tutumlarının; daha önce belli sürelerde yaşayanlara göre daha olumlu olduğu ve bu gruplar arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Yaşlılara yönelik tutumun yakınlık kurulan yaşlıyla hatıra türüne (iyi-kötü) göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için *t*-testi yapılmıştır ve anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. İyi hatıralar bırakılan gençlerin yaşlılara yönelik tutumu, kötü hatıralar bırakılan gençlerin yaşlılara yönelik tutumuna göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşlılara yönelik tutumun ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımına göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için *t*-testi yapılmıştır ve anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımı iyi olan gençlerin yaşlılara yönelik tutumu; ebeveynlerinin yaşlılara yaklaşımı kötü olan gençlerin tutumuna göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşlılara yönelik tutumun yakınlık kurulan yaşlıyla hatıra türüne göre ve ebeveynlerin yaşlılara yaklaşımına göre farklılaştığı önermelerinin sonuçları tutumların yaşanmışlıkla alakalı olduğu gerçeğini ve iyi yaşantılar geçirdiğimiz olaylara, durumlara ve kişilere karşı olumlu tutum geliştirdiğimizi düşünürsek tatmin edici sonuçlardır. Tutumun bir nesneye ilişkin olumlu ya da olumsuz duygu, düşünce ve davranış eğilimlerinin öğrenme sonucunda zihinde tortulaşmış halidir şeklinde tanımlanması da bulgularımızı destekler niteliktedir (Sakallı Uğurlu, 2018).

Ünal'ın (2016) yaptığı çalışmada yaşlılara yönelik tutumun üstünde; yaşlılık dönemi olumlu tanımın etkisinin olumsuz tanımın etkisine göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin Türkiye'deki yaşlılara yönelik olumsuz atıflar olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Son olarak yaşlılara yönelik tutumun daha önce bakım verilen bir yaşlı olup olmamasına göre farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için *t*-testi yapılmıştır ve anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Gençlerin yaşlılık dönemi özellikleri ile ilgili bilgilerinin eksik olmasının yaşlılara yönelik tutumlarını etkileyeceği düşünülmektedir. Yaşlılık dönemi özellikleri ile ilgili bilgilendirici dersler ya da psikoeğitim programları ile yaşlılara yönelik algılarının şekillenmesinde faydalı olabileceği düşünülmektedir.

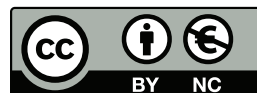
Gençlerin yaşlılar ile birlikte etkileşime girebileceği sosyal faaliyet alanları oluşturularak etkinlikler yapılmasının yaşlı-genç önyargısının azalmasında ve yaşlı-genç iletişiminin güçlenmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Son olarak yaşlılara yönelik tutumun incelendiği çalışmalara ağırlık verilerek literatür genişletilebilir.

Kaynakça

- Akın, G. (2003). İnsanın ortaya çıkışı ve toplumsal davranışları. V. Kalınkara (Ed.) içinde, *Yaşlılık: Disiplinlerarası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler* (s. 35-57). Odak Yayınları.
- Akın, G. (2006). *Her yönüyle yaşlılık*. Palme Yayınları.
- Arpacı, F. (2005). *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık*. Türkiye İşçi Emeklileri Derneği.

- Baykal, N., E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının diğerkamalık düzeyleri ve demografik değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Bilir, N., ve Paksoy Erbaydar N. (2015). Yaşlılık sorunları. Ç. Güler ve L. Akın (Ed.) içinde, *Halk sağlığı. Temel bilgiler*, 3. baskı (s. 1528-1541). Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Bölüktaş, P. D. (2019). *Yaşlanma teorileri ve geriatrik değerlendirme*. İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Canatan, A. (2008). *Sosyal yönleriyle yaşlılık*. Palme Yayınları.
- Çelik, G. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin yaşlılık algıları (Serdivan ilçesi örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dönümcü, Ş. (2007). *Yaşlılıkta üretmek: Kendini sürekli yeniden yaratmak* [Seminer]. İzzet Baysal Üniversitesi Fizik Tedavi Yüksek Okulu Yaşlılıkta Verimlilik Paneli, Bolu, Türkiye.
- Duyan, V., ve Gelbal, S. (2013). Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği'nin bir grup üniversite öğrencisi üzerinde Türkçeye uyarlama çalışması. *Turkish Journal of Geriatrics*, 16(2), 202-209. <https://www.geriatri.dergisi.org/abstract.php?lang=tr&cid=733>
- George, D., ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update*, 10th edition. Pearson.
- Gökdağ, M. (2019). *Yaşlı bakım alanında çalışan personelin yaşlılara yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Ankara örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göktaş, H. (2019). *Ankara ilinde yaşayan 45 yaş ve üzeri kişilerin yaşlılık beklenti ve algılarının sosyo-demografik özellikler itibarıyla incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kalınkara, V., Günay, G., Aydın Boylu, A., Şahin, H., Arpacı, F., Ay, Fr., Özgün Başbüyük, G., Kalaycı, I., Kılıç, C., Salman, M. ve Artan, T. (2019). Farklı alanlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(2), 73-83. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yasad/issue/51243/564881>
- Kalınkara, V. (2016). *Temel gerontoloji yaşlılık bilimi*, 3. basım. Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kogan, N. (1961). Attitudes toward old people: The development of a scale and an examination of correlates. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 62(1), 44-54. <https://doi.org/10.1037/h0048053>
- Netuveli, G., ve Blane, D. (2008). Quality of life in older ages. *British Medical Bulletin*, 85(1), 113-126. <https://doi.org/10.1093/bmb/ldn003>
- Özgöl, M. (2019). *Yaşlılara yönelik tutumların açıklanmasında özgeçmiş ve kişilik özelliklerinin rolü: Karşılaştırmalı bir çalışma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Özmen, Ş. Y. (2013). Türk kültüründe yaşlının yeri ve medyayla yaşlılığın değişen konumu. *Millî Folklor*, 25(100), 110-119. <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=100&Sayfa=107>
- Sakallı Uğurlu, N. (2018). *Sosyal psikolojide tutumlar ve tutum değişimi*. İmge Kitabevi.
- Şahin, H., ve Erdem. Y. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(1), 219-232.
- Türk Dil Kurumu. (t. y.). *Yaş*. Türk Dil Kurumu sözlükleri. Nisan 20, 2021'de <https://sozluk.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Ünal, M., A. (2016) Gençlerde yaşlanmaya dair kalıp yargılarla ilgilene deneyel bir çalışma [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wiggins, R. D., Higgs, P. F., Hyde, M., ve Blane, D. B. (2004). Quality of life in the third age: key predictors of the CASP-19 measure. *Ageing and Society*, 24(5), 693-708. <https://doi.org/10.1017/S0144686X04002284>

2022. Telif hakları yazar(lar)a aittir.

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansının hüküm ve şartları altında yayımlanan açık erişimli bir makaledir.